

Beszámolók, szemlék, közlemények

Jobb szolgáltatások a felhasználóknak
(Az EUSIDIC 1972. évi konferenciájáról)

Az EUSIDIC /European Association of Scientific Information Dissemination Centres = Tudományos Információterjesztő Központok Európai Szövetsége/ 1972. október 18-19-én tartotta konferenciáját Luxemburgban.

A konferencia előadásait és hozzászólásait tartalmazó kötet 1973. júniusában jelent meg /1/. A következőkben ennek alapján ismertetjük az előadásokban érintett témaköröket, s az egyes előadásokat annotációszerűen, helyenként kiemelve néhány fontosabb megállapítást.

A konferencián 22 előadást tartottak. Ebből 7 általánosabb jellegű dokumentációs és információs kérdésekkel, 15 pedig a diszciplináris /tudományági, iparági/ dokumentációs szolgáltatások problémáival foglalkozott. /Megjegyezzük, hogy az EUSIDIC konferenciákkal kapcsolatban mindig gépi uton kezelhető, illetve gépi uton előállított dokumentációs és információs "termékeket" kell értenünk!/

A 7 általánosabb tartalmu előadás témái a következők voltak:

- az EUSIDIC fejlődése;
- az új információs termékek piacutatási /marketing/ problémái;
- az ipar információs szükségletei;
- az információkereső rendszer iránti követelmények az egyetemen;
- információs szolgáltatások kiértékelésének modellje;
- információkereső dialógus fejlesztése;
- az európai számítógépes információs és kommunikációs hálózat kiépítése;

A 15 speciális szakterületekre vonatkozó előadás a következőképpen oszlott meg:

multidiszciplináris rendszert /PASCAL, ESRO/RECON/ ismertetett 2 előadás,

tudományági, iparági rendszerről számolt be 13 előadás; ezek az alábbi szakterületek között oszlottak meg:

- kémia /7/
- atomtechnika /2/
- kohászat /1/
- biológia - orvostudomány /1/
- mezőgazdaság /1/
- textilipar /1/

A következőkben a fentiek szerinti tagolásban ismertetjük az előadásokat. Felsoroljuk a szerzőket, a szerzők munkahelyét, az előadás címét, terjedelmét /a kötet lapszámára utalva/. Ezt azért is fontosnak tartjuk, mert a közölt előadások jellege, színvonala meg lehetőségen eltérő. Vannak közöttük igen komoly tanulmányok és beszámoló, de vannak alig kidolgozott, inkább csak jelzésszerű ismertetések is /ez egyébként részben a terjedelemből is kiderül/.

I. ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓS ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÉRDÉSEK

1. TOMBERG, A. /az EUSIDIC elnöke/: Az EUSIDIC szervezetének fejlődése /megnyitó/ 7.p.

1970. áprilisától 1972. októberéig az EUSIDIC tagjainak száma 8-ról 53-ra nőtt. A gépi információkeresés "nagykorúvá" vált, s most már megfizeti a maga költségeit. Itt az ideje, hogy "drasztikusan" csökkentsék az erők szétforgácsolódását, s az információs szervek ne a versengés, hanem az együttműködés utját válasszák. Ezt a célt kívánja előmozdítani a konferencia is.

2. CAWKELL, A.E. /Institute for Scientific Information, Europe/: A felhasználók szükségleteinek előrelátása, visszacsatolása, figyelembe vétele. Az ISI marketing politikája. 51-60.p.

Az olyan haszonra dolgozó információs intézmény, amely nem veszi figyelembe felhasználóinak szükségleteit, véleményét, igen nagy kárt okoz magának. Minden új termék megindítását alapos piackutatásnak kell megelőznie; ezt mutatja be a szerző az ISI Social Sciences Citation Index c. szolgáltatásának példáján.

3. THEISEN, R. /a magániparból/: Az iparban dolgozó felhasználók információs szükséglete 198-199.p.

Az előadó sem az előadás szövegét, sem kivonatát nem nyújtotta be, ezért csak a vitában elhangzott megjegyzéseket közlik. Ezek közül figyelmet érdemel az egyik felszólalónak az a megállapítása, hogy a jövőben az olyan vállalati adatbankok, amelyeket egyaránt táplálnak belső és külső információs forrásokból, "növekvő piacra" számíthatnak.

4. ALLKOPFER, O.C. /Institut für Reine und Angewandte Kernphysik Universität Kiel/: Mit kívánnak az egyetemi felhasználók az információkereső rendszerektől? /88-195.p./

Az EURATOM CID rendszeren mutatja be, hogy a megkívánt követelmények, elsősorban az információk teljessége, pontossága, gyorsasága, "tálalási" módja tekintetében, milyen mértékben teljesülnek.

5. HJERPPE, R. /Royal Institute of Technology, Stockholm/: Felhasználóra orientált modell a számítógépes információs szolgáltatások kiértékelésére. 137-138.p.

A NORDFORSK 1970-ben munkabizottságot hozott létre az információs rendszerek használhatóságát jellemző paraméterek vizsgálatára. A kutatási jelentés elkészült, ennek alapján 1973-ban publikálják az eredményeket. A vizsgálat során úgy találták, hogy az elérhető rendszerek közötti összehasonlítás még sokkal nehezebb, mint maga a kiértékelés.

6. VERNIMB, C.D. /Centre for Information and Documentation of the Commission of the European Communities/: Hogyan tegyük kényelmesebbé az információkereső dialógust? 200-202.p.

A felhasználó és a számítógépes rendszer közötti párbeszéd megkönnyítését segíti elő, ha nem követeljük meg a felhasználótól, hogy ellenőrzött szótár /tezaurusz/ alapján formulázza meg kérdését, tegye ezt "szabad" nyelven. S ne zavarják meg őt a Boole algebrára alapozott keresési stratégiával. Ilyen dialógusra közöl példát.

7. VAN VELZE, P.L. /Commission of the European Communities, Luxemburg/: Az európai dokumentációs és információs hálózat. 156-176.p.

A kötet egyik leghosszabb és legértékesebb tanulmánya. A következő problémaköröket tárgyalja: a hálózat fogalma; a célszerűen megvalósítható hálózatok; az információs hálózatra vonatkozó fontosabb szakkifejezések értelmezése; az adatbázisok; statikus és dinamikus hálózatok; táv-adatfeldolgozó hálózatok; számítógépes hálózatok; a számítógépes kommunikációs hálózat, mint al-hálózat; az európai információs hálózat terve.

II. SZAKTERÜLETI /DISZCIPLINÁRIS STB./ INFORMÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSOK

1. BUFFET, P. /Centre National de la Recherche Scientifique/:
A PASCAL rendszer. 102-107.p.

A CNRS információs rendszerét 1971-től gépesítették, ez a rendszer a PASCAL /Programme Appliqué à la Sélection et à la Compilation Automatique de la Littérature = a szakirodalom automatikus válogatására és kompilálására alkalmazott program/. A rendszer végtermékei: az ismert Bulletin Signalétique referálólap sorozatai /Digiset fény-szedőgép alkalmazásával/, KWIC indexek, mágnesszalagok, amelyek 1974-től UNISIST formátumban jelennek meg. A rendszert a CRISTAL és MISTRAL programok keretében jelentősen továbbfejlesztik.

2. MEIER, H. /Zentralstelle für Luft- und Raumfahrtokumentation und -Information, München/: Az ESRO/RECON rendszer keretében folytatott irodalomkeresések vizsgálata. 123-136.p.

221 számítógépes irodalomkeresés adatait vizsgálták statisztikailag a következő paraméterek szerint: a használt deskriptorok száma, keresési idő, a kiírt tételszámok, a releváns dokumentumok száma egy keresésnél, a logikai egyenletek típusai. Összehasonlítást végeztek a manuális és gépi keresés között, melynek során az utóbbi módszer hatékonyabbnak bizonyult. A statisztikai vizsgálat eredményét grafikonok és táblázatok szemléltetik.

3. TATE, F.A. /Chemical Abstracts Service/: Távlati változások a CAS kiadványokban és szolgáltatásokban. 8-11.p.

Rövid jelzések az 1972-1975. között tervbe vett új, illetve módosított kiadványokról, szolgáltatásokról /Registry Handbook Name Section; az Index Guide kapcsolódása a Registry Handbookhoz; Parent Compound Handbook - a Ring Index helyett; a CA Subject Index két részre - anyag- és általános tárgymutatóra - osztása; CAS Index Alert - CASIA kiadása/.

4. PERSOZ, J. /Association Française de Documentation Automatique/: Az AFDAC tapasztalatai a CAS szalagokról végzett SDI szolgálatról. 12-20.p.

Franciaországban az AFDAC felelős a CAS szalagok felhasználásáért. Jelenleg 300 SDI profil fut az Institut Français du Pétrole PRETEXT II. programjával. A szerző ismerteti az SDI profilok jellemzőit, a keresőfogalmak számát, a különböző logikai operátorok használatát, a különféle adat-elemeket, a választható outputokat; az eredményeket táblázatokban foglalja össze.

5. EHRHARDT, F. /Chemie Information und Dokumentation, Berlin/: A CA Condensates-re épített számítógépes szolgáltatások az NSZK-ban. 21-25.p.

Az NSZK Kémiai Társasága 1971. óta SDI szolgáltatást nyújt a CAC

alapján; jelenleg kb. 1000 kereső profilt használnak közel 200 felhasználó részére. Ennek néhány adatát ismerteti jelzésszerűen alig egy oldalon; a vita során az előadó néhány kiegészítő adatot közölt.

6. DELAUNAY, J. /Institut Francais de Pétrole/: Integrált tárgyköri file kialakítása és kiértékelése. 27-50.p.

Az IFP dokumentációs központja kutatásokat végez olyan integrált file megvalósítására, amely a retrospektív kutatáshoz szükséges adatokat tartalmazza. Részletekbe menő vizsgálatokat végeznek arra nézve, hogy a file és ennek szótára milyen elemekből épül fel. A szerző a kezdeti eredményekről számol be a kötet egyik legalaposabb, legjobban dokumentált tanulmányában.

7. HANSEN, I.G. /Danmarks Tekniske Bibliotek/: A Chemical Industry Notes mágnesszalagon - a potenciális felhasználóknak nyújtott szolgáltatás kiértékelése. 140-154.p.

A CAS által kiadott CIN szalagokat használták fel annak tanulmányozására, hogy milyen szükséglet mutatkozik ilyen típusú szolgáltatás iránt a dániai iparban. Megállapították, hogy - korlátozott mértékben - szükség van a CIN-ben szereplő műszaki-gazdasági-kereskedelmi információkra, de csak jóval tágabb tartalmi körű szolgáltatás esetén lehetne elegendő előfizetést találni, és gazdaságos országos méretű szolgáltatást létrehozni, s ezt is csak más országgal együttműködve.

8. MAAT, L. /Delft. Technical University/: Kémiai SDI szolgáltatás az egyetemen: 177-182.p.

A Delfti Műszaki Egyetemen, a kémiai tanszéken a CAC alapján kialakított SDI rendszer problémáit ismerteti. Hangsúlyozza: nagyon fontos, hogy a gépi információs szolgáltatásokat nyújtó központok együttműködjenek az egyetemekkel, ahol a jövő információfelhasználóit nevelik!

9. CITOREN, Ch.L. /Netherlands Organization for Chemical Information/: On-line rendszerű információkeresés. 183-187.p.

A NATO támogatásával CLEVERDON szervezésében neves szakemberek /Salton, Lancaster/ részvételével felsőfokú továbbképző tanfolyamot tartottak az on-line rendszerek file-strukturájának, teljesítményének, rendszerszervezésének és kommunikációs kérdéseinek problémáiról; értékelték a kémiai információ retrospektív keresésével kapcsolatos problémákat az ESRO/ELDO on-line rendszerben. A tanfolyam anyagát publikálni fogják.

10-11. VERNIMB, O. /Commission of the European Communities/: Relevancia visszacsatolás és mikrofilmlapos tárolás on-line kereső dialógus számára, demonstrációval egybekötve. 77-101.p.

Az ENDS /European Nuclear Documentation Service = Európai Nukleáris Dokumentációs Szolgálat/ három új fejlesztési eredményének is-

mentetése: terminál beállítása a felhasználó és a rendszer közötti párbeszédhez; mikrofilmlap berendezés /CARD reader-printer/ kb. 300 000 kivonat kapacitással; relevancia visszacsatolási rutin bevezetése; a mellékletek illusztráló példákat, táblázatokat közölnek.

12. DETANT, M. /Centre for Information and Documentation of the CEC/: Kohászati dokumentáció a CEC-ben. 61-72.p.

Az EC hat tagországa megállapodott, hogy a CID irányításával kohászati dokumentációs rendszert létesítsenek. /SDIM = Systeme de Documentation et d'Information Métallurgique/. Felmérték a szakirodalmat, tezaszuszt készítettek, jelenleg a folyóiratcikkeket dolgozzák fel. Kísérleteket végeznek a METADEX szalagokkal, mind az input, mind a keresés szempontjából.

13. BLANKEN, R.R. - HORSTEN, P.N. - VINKEN, P.J. /Excerpta Medica, Amsterdam/: Az orvosi-biológiai információk szabad indexelését megengedő tezaszus programrendszer lépcsőzetes kompilálása. 71-76.p.

Mélyebb indexelés valósítható meg, ha minden releváns kifejezést figyelembe veszünk, s nem vagyunk korlátozva a "priori" tezasusszal vagy sztenderd jegyzékkel. Számítógép programot és sztenderd fület fejlesztettek ki, amely automatikusan lefordítja a javasolt kifejezéseket a rendszer preferált terminológiájára.

14. BUNTROCK, H. /CEC/: A mezőgazdasági dokumentáció néhány programja az EC szervezetében. 203-206.p.

Az EC-ben munkacsoport alakult a mezőgazdasági dokumentáció koordinációs és kooperációs problémáinak tanulmányozására. Jelenleg két konkrét projekten dolgoznak:

- a/ az EC keretében folyó kutatómunkák folyamatos nyilvántartása;
- b/ mezőgazdasági vezetési információs rendszer /Agricultural Management Information System - AMIS -/ kialakítása.

15. DUCROT, J.M. /Institute textile de France/: A TITUS rendszer, 108-122.p.

A TITUS /Textile Information Treatment Users' Service = textilipari információs szolgálat/ az IIF számítógépes rendszere. Továbbfejlesztett változata a TITUS II. Az előadás ismerteti a tezasuszt, az információkezelés módjait, az információk forrásokat, az indexelést, tárolást, a keresést, a szolgáltatásokat /output/, az alkalmazott berendezéseket, s egy nemzetközi hálózat kiépítésére vonatkozó törekvéseket. A TITUS II. program keretében - többek között - a kivonatok automatikus indexelésének megoldására irányul a fejlesztés.

A kötetet két jegyzék egészíti ki: az előadók és munkahelyük, továbbá a szövegben használt, illetve előforduló betűszavak /akronimák/ és a szervezetek mutatója.

Annak ellenére, hogy a kötetben közölt előadások színvonala eléggé egyenetlen, a konferencia anyaga igen sok hasznos /máshol kevésbé hozzáférhető/ információt tartalmaz az európai számítógépes információs rendszerekre, szolgáltatásokra vonatkozóan. Ez a konferencia anyag is igazolja az EUSIDIC-nek azt a politikáját, hogy koordináltabb munkára, fejlesztésre volna szükség. Erre irányulnak azok a törekvések, amelyek az összehangolt dokumentációs és információs hálózatok létrehozását, illetve továbbfejlesztését tűzik ki célul a különböző tudományágakban, iparágakban /2/.

H I V A T K O Z Á S O K

- /1/ Proceedings of the EUSIDIC conference "Better service for the user", Luxemburg, 18-19th october, 1972. Luxemburg, 1973, CEC-CID. 215.p. A kötet összeállítói: C.L. CITROEN /az EUSIDIC titkára/; H.EVERS /a NEWSIDIC szerkesztője/; A.TOMBERG /az USIDIC elnöke/; C.VERNIMB /az EUSIDIC konferencia külön bizottságának elnöke/.
- /2/ Az EUSIDIC tevékenységéről, a munkacsoportok által kidolgozott eredményekről folyamatos tájékoztatást nyújt a NEWSIDIC c. bulletin /a szerkesztőség címe: H.EVERS, Shell ODH/2.P.O. Box 162, The Hague/.

*

Győre Pál

Új mikrofilmlap

Új mikrofilmezési technikát ismertettek New Yorkban a múlt év végén: egy mikrofilmlap, amelyen 625 oldal közölhető. E különleges mérvű kicsinyítésnél azonban lényegesebb, hogy ehhez egy átlagos könyvnél nem nagyobb leolvasókészüléket szerkesztettek, melynek ára - az első hírek szerint - csak \$ 5,00 lesz. Egy-egy lap, amely egy teljes könyvet tartalmaz, 25 centbe kerül. Hatása a könyvtárakra - hosszú távon - felmérhetetlennek tűnik.

/New Library World, 74.k. 871.sz. 1973.jan. p.15./